

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา รูปแบบใหม่ของการคุกคามต่อสภาพแวดล้อม ทำให้ประชาชน และผู้บัญญัติกฎหมายได้ เริ่มตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมขึ้นทั่วโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ การเกิดปฏิกิริยาเรือนกระจก การเป็นหลุมของชั้นบรรยากาศ การเกิดฝนกรด และการเพิ่มจำนวนอัตราการตายของมนุษย์ เป็นต้น สภาพปัญหาเหล่านี้เป็นผลมาจากการปล่อยมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นได้มีการคิดค้นมาตรการและวิธีการต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม และการป้องกันแก้ไขปัญหาสีงแวดล้อมดังกล่าว อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหานี้ก็ยังคงอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดแนวความคิดขึ้นในหลาย ๆ ประเทศที่จะนำเอามาตรการทางอาญามาใช้เสริมเพื่อผลในการข่มขู่ให้ผู้เป็นต้นเหตุ หรือแหล่งกำเนิดมลพิษเกิดความเกรงกลัวที่จะไม่กล้ากระทำการอันใดอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

การนำเอามาตรการทางอาญามาใช้ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมจึงเริ่มได้รับความสนใจในระดับนานาชาติ การสรรหามาตรการทางอาญามาใช้ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมนี้สามารถแยกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การกำหนดสภาพบังคับทางอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญากฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ และกฎหมายปกครอง¹ (ดูตารางที่ 1)

---

¹ Gunther Heine, "Environment Protection and Criminal Law," Frontiers of Environmental Law (London : Chancery Law Publishing, 1991), pp.81-86.

ตารางที่ 1 การปฏิรูปมาตรการทางอาญาในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับนานาชาติ

ประเทศ	ปีของการปฏิรูปกฎหมาย		
	ประมวลกฎหมายอาญา	กฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ	กฎหมายปกครอง
อินเดีย	1860	1985	
สวีเดน	1964	1981/1989	
ฝรั่งเศส			1964/1976/1984
เบลเยียม			1964/1971/1979
อิตาลี			1966/1976/1982 /1988
อังกฤษ			1968/1974/1975
เนเธอร์แลนด์	1969/1989		
สหรัฐอเมริกา			1970-1979/1987
แคนาดา			1970-1976
ญี่ปุ่น	1970		
สหภาพโซเวียต	1970/1974/1980/1982		
โปแลนด์	1970	1980	
เดนมาร์ก		1973/1987	
ออสเตรเลีย	1976/1989		
ยูโกสลาเวีย	1977		

ประเทศ	ปีของการปฏิรูปกฎหมาย		
	ประมวลกฎหมายอาญา	กฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ	กฎหมายปกครอง
เยอรมันตะวันออก	1977/1989		
เกาหลีใต้		1977	
จีน	1979		
เยอรมันตะวันตก	1981		
โคลัมเบีย	1981		
นอร์เวย์		1983	
โปรตุเกส	1983		
สเปน	1983		
ตุรกี	1985	1985	
สวิสเซอร์แลนด์		1985	
กรีซ		1986	
คิวบา	1987		
เชกโกสโลวาเกีย	1989		

ที่มา : Frontiers of Environmental Law, 1991

จากตารางที่ 1 นี้ แสดงให้เห็นว่า ประเทศอินเดียได้มีการปฏิรูปกฎหมายอาญาในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นประเทศแรก โดยบัญญัติการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ตั้งแต่ตอนต้นปี ค.ศ. 1860 ในลักษณะของการกำหนดการกระทำอันเป็นอาชญากรรมเกี่ยวกับการก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศแล้วส่งผลร้ายต่อสุขภาพอนามัยของชุมชน (ประมวลกฎหมายอาญาของอินเดีย มาตรา 278) นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศเบลเยียม ออสเตรเลีย สหภาพโซเวียต และเยอรมันตะวันตก ได้มีการปฏิรูปกฎหมายอาญาในลักษณะเดียวกับอินเดีย

ส่วนในกลุ่มประเทศแถบยุโรปตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา การปฏิรูปกฎหมายอาญาเพื่อการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมได้เริ่มขึ้นในประเทศสวีเดนและเนเธอร์แลนด์ และประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 1978 Council of Europe ได้มีการศึกษาถึงการนำมาตรการทางอาญามาใช้ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (Resolution (77) 28 of the Council of Europe on the Contribution of Criminal Law to the Protection of the Environment) และ The Committee of Ministers of the Council of Europe ก็ได้มีการยอมรับในหลักการของการศึกษาดังกล่าว และเสนอแนะให้รัฐสมาชิกต่าง ๆ นำเอาหลักการนี้ไปปฏิบัติ โดยให้เหตุผลในการยอมรับหลักการ คือ ประการแรก เพื่อต้องการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของมนุษย์ สัตว์ และพืช และภูมิประเทศที่สวยงาม ประการที่สอง การก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมได้ปรากฏผลกระทบในระดับขั้นรุนแรงต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ประการสุดท้าย การนำเอามาตรการทางอาญามาใช้ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นมาตรการขั้นสุดท้าย (Ultima Ratio) เมื่อปรากฏว่ามาตรการที่มีอยู่ถูกเพิกเฉย ไม่มีประสิทธิภาพ หรือไม่เพียงพอในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ²

² Antonio Vercher, "The Use of Criminal Law for the Protection of the Environment in Europe : Council of Europe Resolution (77) 28," Northwestern Journal of International Law and Business 10 (1990) : 445.

ในปลายปี ค.ศ.1970 ก็ได้มีการปฏิรูปกฎหมายอาญาโดยเฉพาะในประเทศสหภาพโซเวียต และในช่วงเดียวกันนี้ ประเทศญี่ปุ่นก็ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในลักษณะพิเศษ ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยนำเอามาตรการทางอาญามาเป็นสภาพบังคับที่รุนแรงและเข้มงวดในกฎหมาย "Law for the Punishment of Crimes Relating to the Environmental Pollution Which Adversely Affects the Health of Persons, Law No.142 of 1970" ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างมากในการโต้เถียงกันเกี่ยวกับการปฏิรูปกฎหมายอาญาเพื่อการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับนานาชาติ

นอกจากนี้ การปฏิรูปกฎหมายอาญาในประเทศเบลเยียม ญี่ปุ่น เดนมาร์ก สวิสเซอร์แลนด์ เชคโกสโลวาเกีย และอังกฤษ เป็นต้น ก็จัดอยู่ในลักษณะของความผิดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย (Regulatory Offences)

ขณะนี้แนวความคิดในการนำมาตรการทางอาญาใช้ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาได้มีการพัฒนาแนวความคิดในการนำมาตรการทางอาญาใช้ในการลงโทษผู้ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม จากรายงานการสำรวจอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของวารสารกฎหมายอาญา (American Law Review) ของสหรัฐอเมริกา ก็ได้จัดว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นรูปแบบหนึ่งของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อสังคมอเมริกันในปัจจุบัน³ และแคนาดา ก็ได้มีการศึกษาและพัฒนาแนวความคิดในการนำมาตรการทางอาญาใช้ โดย "Law Reform Commission of Canada" ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับ

ศูนย์วิทยุโทรพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ Shahzad Heyat et al., "Environmental Crimes," American Criminal Law Review 31 (1994) : 476-524.

สิ่งแวดล้อม (Crimes Against the Environment) ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ผลการวิจัยฉบับนี้ก็ได้เสนอแนะว่า การบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้ในประมวลกฎหมายอาญา จะเป็นมาตรการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม⁴

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ในระดับนานาชาติประเทศได้มีการพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับมาตรการทางอาญาเพื่อนำมาใช้ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งประเทศต่าง ๆ เหล่านี้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และตระหนักถึงความร้ายแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม และก็ได้ให้ความสำคัญกับมาตรการทางอาญาเป็นอย่างมาก

มาตรการทางอาญาทั้งหมดเหล่านี้ ไม่ว่าจะบัญญัติไว้ในรูปแบบของความผิดทางอาญาหรือความผิดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ก็มีวัตถุประสงค์เพื่อการขยายขอบเขตการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมโดยวิธีการทางกฎหมายอาญา นอกจากนี้ ในการตัดสินใจว่าจะเลือกเอารูปแบบของมาตรการทางอาญาในลักษณะที่ไม่เหมือนกันดังกล่าวข้างต้น มาใช้บังคับสำหรับการเปลี่ยนแปลงในลักษณะความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมนี้ ส่งผลให้เกิดแรงกระตุ้นอันเกี่ยวกับผลประโยชน์มหาชนให้มีขอบเขตขยายมากขึ้นต่อรัฐบาลและการตอบสนองในทางการเมืองต่อไป ยิ่งกว่านั้นยังเป็นการส่งเสริมในการเสนอแนะความเห็นในการนำเอามาตรการทางอาญามาใช้เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับนานาชาติอีกด้วย

ในส่วนของประเทศไทย แต่เดิมประเทศไทยได้ชื่อว่าประเทศที่อุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ในขณะที่เดียวกัน ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม อย่างไรก็ตาม รัฐก็ได้ตระหนักถึงการพัฒนาประเทศและเพื่อต้องการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยและทัดเทียมกับต่างประเทศ จึงได้เน้นการพัฒนา

⁴ Elaine L. Hughes, Alastair R. Lucas and William A.

Tilleman II, Environmental Law and Policy (Toronto : Emond Montgomery Publication Limited, 1993), pp.308-309.

ประเทศโดยการส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมมากกว่าด้านเกษตรกรรม ซึ่งจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา เนื่องจากในปัจจุบันแนวทางในการพัฒนาประเทศเริ่มเปลี่ยนแปลงไปโดยรัฐได้ให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (New Industrial Country, NIC) การขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างขนาดใหญ่ของประเทศที่ผ่านมา ส่งผลให้เกิดจ้างงานและค่าแรงเพิ่มสูงขึ้น รายได้หลักของประเทศส่วนใหญ่มาจากสินค้าอุตสาหกรรมปีละหลายหมื่นล้านบาท⁵

ในปัจจุบันโรงงานอุตสาหกรรมมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด จะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ. 2512 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมมีจำนวนเพียง 1,655 โรง จนถึงปี พ.ศ. 2537 มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเป็น 103,545 โรง (ดูตารางที่ 2) ซึ่งเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว ทั้งนี้ ไม่รวมถึงโรงงานอีกหลายหมื่นโรงงานที่ไม่เข้าข่ายพระราชบัญญัติโรงงานซึ่งอาจจะถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายกระจายอยู่ตามตรอกซอกซอยทั่วประเทศ จนกระทั่งปัจจุบันนี้คาดว่าโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มจำนวนขึ้นอีก

โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพิ่มจำนวนขึ้นจากเพียงไม่กี่หมื่นกิจการในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จนกระทั่งเป็นจำนวนกว่าแสนกิจการในปัจจุบันที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม, วุฒิสภา, "รายงานผลการพิจารณาศึกษาผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมต่อทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพชีวิต, ที่ 785/2537," 28 เมษายน 2537, หน้า 30.

ตารางที่ 2 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทุกประเภทที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมอนุญาตให้ประกอบกิจการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512-2537

ปี พ.ศ.	กรุงเทพมหานคร (โรง)	ภูมิภาค (โรง)	รวม (โรง)
2512	675	980	1,655
2522	14,337	53,395	67,736
2532	18,689	76,083	94,772
2533	19,892	79,103	98,995
2534	20,378	82,345	102,723
2535	20,978	82,844	103,822
2536	22,269	82,240	104,509
2537	22,896	80,649	103,545

ที่มา : ฝ่ายทะเบียนและสถิติโรงงาน กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ตาม ก็เป็นที่ประจักษ์ชัดว่ากลยุทธ์การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดความไม่สมดุลในสังคมมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งความเสื่อมโทรมของสุขภาพและการสูญเสียชีวิตของประชาชน ซึ่งไม่เพียงแต่เกิดจากสาเหตุจากอุปกรณ์เครื่องมือในการทำงาน หรือเสียงที่ดังเกินไปขณะทำงานแล้ว ยังเกิดจากสารอันตรายซึ่งมีทั้งชนิดก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตในลักษณะของพิษเฉียบพลัน และยังมีสารสะสมในร่างกายเป็นพิษเรื้อรัง เกิดการเจ็บป่วยเป็นโรคต่าง ๆ

ตามมา เช่น โรคมะเร็ง โรคทางระบบประสาท และการกลายพันธุ์ เป็นต้น นอกจากนี้ โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ยังได้ปล่อยกากของเสียอันตรายสู่สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ตะกอนจากระบบบำบัดน้ำเสียจากโรงงานบางประเภท หลอดฟลูออเรสเซนต์ชำรุด และของเสียที่มีสารพิษประเทศพีซีบี (PCB) เป็นของเสียที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ สารทำลายโลหะหนัก และสารที่เสื่อมคุณภาพ เป็นต้น⁶ ดังนั้น เพื่อความเข้าใจและชี้ให้เห็นถึงระดับของความรุนแรงในปัญหาของมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทย สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1) มลพิษทางน้ำ

น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมนอกจากประกอบด้วยสารอินทรีย์แล้ว โรงงานอุตสาหกรรมบางประเภทยังมีสารพิษจากกระบวนการผลิตซึ่งเป็นสารอนินทรีย์ที่เป็นพิษ เช่น ตะกั่ว แคดเมียม ปรอท เป็นต้น ถ้าสารดังกล่าวมีความเข้มข้นเพียงพอ จะเป็นอันตรายต่อคนและสัตว์ รวมทั้งทำลายระบบนิเวศน์ของแหล่งน้ำได้ ตัวอย่างเช่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶ จารุพงษ์ บุญ-หลง, "สภาวะการณ์ในปัจจุบันของสารพิษและกากของเสียในประเทศไทย," เอกสารประกอบการบรรยายในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง Environmental Awareness of Handling and Treatment of Hazardous and Toxic Wastes, วันที่ 22 กันยายน 2537 ณ โรงแรมรามาร์คาร์เดนส์ (กรุงเทพฯ), หน้า 1-2.

- กรณีแม่น้ำตาปีเน่าเสีย ประมาณเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2530 แม่น้ำตาปีเน่าเสีย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเกิดจากน้ำสำเภาที่ปล่อยออกมาจากโรงงานผลิตสุราโดยไม่ผ่านการบำบัดมาก่อน ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ เกิดความเสียหายแก่ประชาชนที่มีอาชีพทำการประมง ทำให้สูญเสียรายได้จากการจับปลาหลายหมื่นล้านบาท นอกจากนี้ การประปาส่วนภูมิภาคซึ่งใช้น้ำนี้ในการทำน้ำประปาต้องลงทุนใส่สารเคมีลงไปใต้น้ำมากขึ้นเพื่อทำให้น้ำสะอาดส่งผลให้ต้นทุนการผลิตน้ำสูงขึ้น และทำให้ประชาชนตลอดจนเกษตรกรได้รับความเสียหายด้วย ⁷

- กรณีแม่น้ำพองเน่าเสีย ประมาณเดือนมีนาคม พ.ศ. 2535 แม่น้ำพองเน่าเสียเนื่องจากโรงงานน้ำตาลและโรงงานอื่น ๆ ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำพอง ในจังหวัดขอนแก่น ปล่อยกากน้ำตาลจำนวนมาก รวมทั้งสารเคมีอันตรายได้ออกซน ซึ่งสามารถสะสมในร่างกายและก่อให้เกิดโรคมะเร็งได้ เป็นความเสียหายมหาศาลนับพันล้านที่มีต่อระบบนิเวศน์ของพื้นที่อีสาน และยังไม่มีความชัดเจนว่าลำน้ำพองจะสามารถฟื้นกลับคืนดังเดิมได้หรือไม่ และต้องใช้เวลาานเท่าไร นอกจากนี้ ยังผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของประชาชนทั้งการอุปโภคและบริโภค ⁸

2) มลพิษทางอากาศและเสียง

โรงงานอุตสาหกรรมเป็นต้นกำเนิดของมลพิษทางอากาศและเสียงที่สำคัญยิ่งอีกแห่งหนึ่ง มลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมเกิดได้ใน 2 ขั้นตอน คือ จากการเผาไหม้เพื่อใช้พลังงานในการผลิตสินค้า (น้ำมันและถ่านหิน) ซึ่งถ้าหากการเผาไหม้ไม่สมบูรณ์หรือไม่มีการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷ สุณีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, "รายงานผลงานวิจัยการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนทดแทนความเสียหายต่อสุขภาพจากมลพิษ," 2 สิงหาคม 2531, หน้า 48-49.

⁸ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2535, หน้า 11.

กำจัดวันอย่างถูกต้อง จะก่อให้เกิดแก๊สและฝุ่นละอองปะปนในอากาศ อีกส่วนหนึ่งเกิดจากขั้นตอนการผลิต โรงงานที่ผลิตโลหะต่าง ๆ เช่น โรงงานผลิตตะกั่ว สังกะสี อะลูมิเนียม ทองแดง จะมีแก๊ส ฝุ่น และไอควัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพิษออกมาจากการผลิตปูนซีเมนต์ ทำให้เกิดฝุ่นและซัลเฟอร์ไดออกไซด์จากเตาเผาฟุ้งกระจาย โรงงานผลิตสารเคมีและโรงกลั่นน้ำมันล้วนเป็นโรงงานที่ก่อมลพิษในอากาศมากมาย ⁹ ตัวอย่างเช่น

- กรณีอากาศเป็นพิษที่อำเภอภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ประมาณต้นปี พ.ศ. 2529 โรงงานหล่อหลอมโลหะ จำนวน 15 โรงงาน ได้ปล่อยฝุ่นละอองที่มีพิษสารตะกั่ว เจือปนออกมาสู่บรรยากาศ ทำให้นักเรียนและครูของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงโรงงานดังกล่าว เกิดอาการแพ้พิษตะกั่ว และมีอาการเจ็บป่วยถึงขั้นส่งโรงพยาบาล ¹⁰

- กรณีอากาศเป็นพิษที่จังหวัดลำปาง ประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ. 2535 โรงงานผลิตไฟฟ้าแม่เมาะปล่อยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์แล้วก่อให้เกิดสภาวะอากาศเป็นพิษ ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมากในพื้นที่รอบ ๆ ¹¹

⁹ มุลนิธิโลกสีเขียว, สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2537 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2537), หน้า 233-234.

¹⁰ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, "รายงานผลงานวิจัยการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนทดแทนความเสียหายต่อสุขภาพจากมลพิษ," หน้า 45-47.

¹¹ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2535, หน้า 24.

3) มลพิษจากสารอันตราย

ปัจจุบันได้มีการผลิตและการนำเข้าสารเคมีจำนวนมากมาใช้ในการกระบวนการอุตสาหกรรม การใช้และการผลิตสารเคมีเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษจากการใช้สารอันตรายขึ้น นอกจากการใช้สารอันตรายได้ก่อให้เกิดปัญหาการเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม ยังส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชนทั่วไป และกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่จะต้องสัมผัสกับสารอันตราย ตัวอย่างเช่น

- กรณีพิษสารหนูที่อำเภอรัตนบุรี จังหวัดนครราชสีมา ประมาณเดือนกันยายน พ.ศ. 2530 ได้ปรากฏว่าชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวนี้ ได้ป่วยเป็นโรคผิวหนังเป็นพิษอันเนื่องมาจากสารหนู ซึ่งมีต้นเหตุมาจากสารหนูจากบ่อน้ำบาดาลและแอ่งที่กระจายอยู่ทั่วไปตามบริเวณเหมืองร้าง ผลกระทบจากพิษสารหนูที่ปรากฏว่าประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนจากการป่วยอันเนื่องมาจากพิษสารหนู การรักษาจะต้องใช้เงินจำนวนมาก และปรากฏว่าพืชผัก ผลไม้ อาหารที่ผลิตจากอำเภอรัตนบุรีไม่สามารถจะขายในตลาดได้เพราะเกรงกลัวว่าจะมีสารหนูสะสมอยู่¹²

- กรณีการเสียชีวิตของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ประมาณปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของพนักงานในนิคมอุตสาหกรรมลำพูน เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิต ซึ่งในขณะนี้ยังไม่มี การสรุปลักษณะของการตายอย่างแน่ชัด จึงมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลทางการแพทย์เพื่อวินิจฉัยสาเหตุที่แท้จริงต่อไป แม้จะยังไม่

¹² สุณีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, "รายงานผลงานวิจัยการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนทดแทนความเสียหายต่อสุขภาพจากมลพิษ," หน้า 45-47 .

เป็นที่ยุติสำหรับทางการของรัฐว่าเกิดจากสารพิษหรือโรคอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากการทำงาน แต่จากข่าวสารต่าง ๆ สาธารณชนก็มีแนวโน้มจะเชื่อว่ามีความสัมพันธ์กับการจัดการปัญหามลพิษ ในนิคมอุตสาหกรรมที่ยังไม่ได้มาตรฐาน และต้องการให้มีการแก้ไขปัญหาระเบิดอย่างเร่งด่วน¹³

4) ของเสียอันตราย

โรงงานอุตสาหกรรมเป็นแหล่งกำเนิดของเสียอันตรายที่สำคัญของประเทศ ของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่มักยังคงถูกเก็บสะสมอยู่ในที่ต่าง ๆ อย่าง กระจุกกระจาย หรือถูกทิ้งออกสู่สิ่งแวดล้อมร่วมกับมูลฝอยชุมชนโดยไม่มีการบำบัดหรือ กำจัด และบางครั้งได้มีการลักลอบนำไปทิ้งในที่สาธารณะ ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันยังมีสถานที่บำบัด ของเสียอันตรายไม่เพียงพอในการรองรับของเสียที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด อีกทั้งยังขาดสถานที่กำจัด ขั้นสุดท้ายที่เหมาะสม ปัญหาจากการสะสมและตกค้างของของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมี แนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างเช่น

- กรณีตะกั่วเป็นพิษที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประมาณปี พ.ศ. 2519 เกิดเหตุเด็กหญิงคนหนึ่งตายด้วยอาการแพ้พิษสารตะกั่วอย่างฉับพลัน จากการ สืบสวนพบว่าบริเวณที่เด็กหญิงผู้ตายอาศัยอยู่นั้น ได้มีการนำเอาขี้เถ้าและ เปลือกจากแบตเตอรี่ ที่หลอมเอาตะกั่วออกไปบางส่วนที่ได้มาจากโรงงานหลอมตะกั่วจากแบตเตอรี่เก่ามาถมและทำ เป็นถนนบริเวณหมู่บ้าน และติดต่อกับแหล่งน้ำใช้ของชุมชน ซึ่งชาวบ้านนั้นได้อาศัยจับสัตว์น้ำและ

¹³ ผู้สื่อข่าวพิเศษ, "มินามาตะ ระเบิดซ้ำที่ลำพูน," วารสารล้านนา (เมษายน 2537) : 22-27.

เก็บพืชผักจากบริเวณนั้นเป็นอาหารด้วย และผลจากการตรวจสอบพบว่าระดับตะกั่วที่ผิวดินในดิน และบริเวณใกล้เคียงมีค่าระดับเฉลี่ยของตะกั่วสูงมาก ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และก่อให้เกิดความเจ็บป่วยของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ¹⁴

- กรณีการลักลอบทิ้งกากของเสียจากอุตสาหกรรม จังหวัดอุทัยธานี ประมาณเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2536 การลักลอบนำกากอุตสาหกรรมประเภทแผงวงจรไฟฟ้าไปเผาเพื่อแกละลอกแผ่นทองแดงที่เคลือบอยู่ไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากมีกลิ่นเหม็นอย่างรุนแรงและมีเขม่าควันฟุ้งกระจายไปทั่ว ทำให้มีผู้ป่วยเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ผิวน้ำ และระบบประสาทหลายราย ¹⁵

จากเหตุการณ์ของการก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมนี้ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมหันต์ นอกจากนี้ ยังปรากฏข้อเท็จจริงว่าปัญหามลพิษเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความเสียหายและอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ซึ่งพิจารณาได้จากร่องเรียนของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนและอันตรายจากมลพิษต่าง ๆ ซึ่งในรอบปี พ.ศ. 2535-2536 ปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมที่มีมายังหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมี 4 หน่วยงานหลัก คือ กรมควบคุมมลพิษ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมอนามัย และกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยมีเรื่องราวร้องทุกข์ในปี พ.ศ. 2536 รวมทั้งสิ้น 4,783 เรื่อง เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 3,402 เรื่อง (ดูตารางที่ 3)

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁴ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, "รายงานผลงานวิจัยการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนทดแทนความเสียหายต่อสุขภาพจากมลพิษ," หน้า 42-44.

¹⁵ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2536 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอินทริเกร เค็ด โปรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด, 2536), หน้า 57-58.

ตารางที่ 3 จำนวนเรื่องราวร้องทุกข์ ปี พ.ศ. 2535 และ 2536

ประเภทของปัญหามลพิษ	จำนวน (เรื่อง) ต่อปี พ.ศ. 2535	จำนวน (เรื่อง) ต่อปี พ.ศ. 2536
มลพิษทางน้ำ	362	646
มลพิษทางอากาศและเสียง	2,096	3,091
กากของเสียและสารอันตราย	98	661
อื่น ๆ	351	385
รวม	3,402	4,783

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2536, กรมควบคุมมลพิษ
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

จำนวนเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนดังกล่าวนี้ เป็นดัชนีตัวหนึ่งที่ยังชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมภายในประเทศว่าอยู่ในสภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะสถานการณ์ด้านมลพิษก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม รวมถึงจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน

จากสภาพปัญหาของมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมนี้ ประเทศไทยได้ใช้มาตรการต่าง ๆ เข้าจัดการกับปัญหาดังกล่าว มาตรการทางกฎหมายก็เป็นมาตรการหนึ่งซึ่งประเทศไทยได้นำมาใช้ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมอยู่หลายฉบับ คือ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535) และประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น กฎหมายเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของประชาชนจากการก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมจาก โรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายเหล่านี้ได้กำหนดสภาพบังคับ (Sanction) ไว้หลายมาตรการสำหรับเป็นกลไกในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตาม กฎหมายเหล่านี้ด้วย

มาตรการทางอาญาก็เป็นมาตรการหรือกลไกหนึ่งที่ประเทศไทยนำมาใช้บังคับต่อความ ผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การนำเอามาตรการทางอาญามาใช้กับเรื่องสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะในกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพระราชบัญญัติ ป่าไม้ หรือพระราชบัญญัติการประมง หรือกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พระราชบัญญัติการสาธารณสุข เป็นต้น ก็ล้วนแต่มีโทษทางอาญาอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม เจตนารมณ์ของการนำมาตรการทางอาญามาใช้กับเรื่องสิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้ มิได้มุ่งประสงค์ให้การกระทำที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นความผิดอาญาโดยตรง และไม่ต้องการ ที่จะนำมาตรการทางอาญามาใช้ในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม หรือรักษาระบบนิเวศน์อย่างเป็น ระบบ แต่จะนำมาใช้เพียงมาตรการเสริม โดยโทษทางอาญาที่นำมาใช้จะมีลักษณะ เป็นบทลงโทษ ต่อผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน หรือไม่ดำเนินการตามกฎหมายที่รัฐกำหนดหรือ อนุญาตให้ดำเนินการ การนำมาตรการทางอาญามาใช้ในลักษณะดังกล่าวนี้ ส่งผลให้ความ สักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายอาญาและสภาพบังคับทางอาญาลดลง รวมทั้งเจตนารมณ์ที่แท้จริงของ กฎหมายอาญาถูกลดลงไปด้วย อันจะส่งผลให้การบังคับใช้มาตรการทางอาญาต่อการกระทำผิด เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไร้ประสิทธิภาพ¹⁶

¹⁶ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, "บทบาทของการในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม," วารสาร กฎหมายสิ่งแวดล้อม 1 (มกราคม 2538) : 58-59.

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า มาตรการทางอาญาก็เป็นมาตรการทางกฎหมายอย่างหนึ่งที่ได้ นำมาใช้ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในกรณีของมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม มาตรการทางอาญาที่มีอยู่ในปัจจุบันยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ จึงสมควรมีการวิจัยถึงมาตรการทางอาญาที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะเหตุว่าการนำมาตรการทางอาญามาใช้กับปัญหาดังกล่าวนี้ จะส่งผลในการป้องกันยับยั้ง พฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบต่อการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสภาพบังคับทางอาญาไม่เพียง แต่จะ เป็นการยับยั้งการฝ่าฝืนกฎหมายของผู้กระทำผิดแล้ว ยังเป็นการข่มขู่ให้ผู้อื่นฝ่าฝืน กฎหมายได้อีกด้วย อันจะนำไปสู่การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ก่อให้เกิดมลพิษที่สำคัญ มี 2 ประเภท คือ โรงงานอุตสาหกรรมและชุมชน ซึ่งสามารถสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อ สิ่งแวดล้อมด้วยกันทั้ง 2 ประเภท แต่ในกรณีของการก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนมี ลักษณะของการกระทำเพราะความจำเป็นหรือเป็นการกระทำในลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ รวมทั้งชุมชนไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอในการหาเครื่องมือมาใช้ป้องกัน และแก้ไขมลพิษนั้นได้ ส่วนในกรณีของการก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมของโรงงานอุตสาหกรรม นั้น มีลักษณะแตกต่างไปจากชุมชน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น การนำมาตรการทางอาญา มาใช้บังคับต่อการก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมในลักษณะของ อาชญากรรมจึงเป็นประเด็นหลักในการศึกษาวิจัยนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรม และแนวความคิดเกี่ยวกับ กฎหมายอาญา และการบังคับใช้กฎหมายอาญา

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงลักษณะของความเป็นอาชญากรรมของการก่อให้เกิดมลพิษต่อ สิ่งแวดล้อม และลักษณะของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมตามแนวความคิดข้อ 1.2.1

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับต่อ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

1.2.4 เพื่อศึกษาถึงการนำมาตรการทางอาญาที่เหมาะสมมาใช้บังคับต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเฉพาะการก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้มุ่งศึกษาถึงการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนสำคัญ โดยวิเคราะห์ลักษณะของการกระทำอันก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมตามแนวความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมหรือไม่ อย่างไร

นอกจากนี้ จะศึกษาถึงมาตรการทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมว่ามีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร ตลอดจนศึกษาถึงมาตรการทางอาญาที่เหมาะสมสำหรับใช้บังคับต่อการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเฉพาะกฎหมายดังต่อไปนี้

1. ประมวลกฎหมายอาญา
2. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
3. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
4. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
5. พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535)
6. พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2528)

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

การก่อให้เกิดมลพิษโดยโรงงานอุตสาหกรรมในบางลักษณะสร้างความเสียหายแก่ชีวิตร่างกาย อนามัย และทรัพย์สินของประชาชน สังคม และเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ซึ่งแม้การ

กระทำของผู้ก่อให้เกิดมลพิษจะจัดเป็นความผิดฐานฝ่าฝืนข้อกำหนดของกฎหมายตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน ก็ตาม แต่น่าจะไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความกลัวเกรง ไม่กระทำความผิดขึ้นอีก ถ้าจัดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดถึงขนาดเป็นอาชญากรรมซึ่งต้องรับโทษทางอาญาน่าจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยลดการกระทำความผิดลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเอกสารโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) และประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น และบทความและสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของรัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม และกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาวิเคราะห์สนับสนุนผลจากการวิจัยเอกสาร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.6.1 ทำให้ทราบถึงแนวความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรม และแนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญา และการบังคับใช้กฎหมายอาญา

1.6.2 ทำให้ทราบถึงลักษณะของความเป็นอาชญากรรมของการก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม และลักษณะของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมตามแนวความคิดข้อ 1.6.1

1.6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำมาตราการทางอาญามาใช้บังคับต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

1.6.4 ทำให้ทราบถึงการนำมาตราการทางอาญาที่เหมาะสมมาใช้บังคับต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม

1.6.5 เป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาและผู้สนใจศึกษากฎหมายสิ่งแวดล้อม